

Animizem - prva religija v mlajši kameni dobi, ko so vse stvari (živali, rastline) dobile dušo.

Ikonoklazem - prepoved upodabljanja božanstev, človeka (v krščanstvu, islamu - v začetku).

Umetnost

Kreativna
(nekaj novega, skladatelj, scenarist,
arhitekt)

Interpretivna
(interpretacija kreativnega, glasbenik,
igralec, zidar)

1. **Glasbena umetnost** - umetnost v času (mine, se konča)
2. **Likovna umetnost** - umetnost v prostoru (ostane v prostoru):
 - slikarstvo in grafika
 - kiparstvo
- c) arhitektura (arhitektonska lupina - zunanji zidovi zgradbe)
3. **Konceptualna umetnost** - ideja je pomembnejša od same izvedbe umetnine
4. **Uporabna umetnost** - njena glavna funkcija je uporabnost, praktičnost, šele za tem pride umetniška vrednost:
 - a) umetna obrt (izdelava umetniških predmetov za praktično uporabo)
 - b) grafični design (oblikovanje plakatov, naslovnice, reklam, embalaž)
 - c) načrtovanje uporabnih predmetov (umetniških)

Slika (dvodimenzionalna umetnost)

-
• Zakaj jo je umetnik narisal: • ikonografija• ikonologija	• Kako jo je narisal: • formalna analiza
-

Ikonografija - pove, kaj likovno delo opisuje, motiv likovnega dela, opisuje motiv in od kod e motiv pobran.

Ikonologija - pove, kdaj se je motiv prvič pojavil, kje (tudi na čem) in kako se je spreminjal, razvijal in zakaj.

Motivi Davida

1. najstarejši **Danatellov** - začetnik renesanse v kiparstvu (1430-32)
Ikonografija: meč, frača, goljatova glava, motiv iz svetega pisma, postavljen v kontrapostu
Ikonologija: 1. polovica 15. stoletja. Zakaj se takrat prvič pojavi, zakaj samo v Firencah (edino italijansko mesto, ki je kljubovalo razvoju Milana), enačili se z Davidom.

2. Michelangelov (1501 - 1504)

Ikonografija: ima pračo, ki jo drži čez glavo

Ikonologija: naredil ga je pred dejanjem, ker se je enačil z njim (od Boga izbran)

3. Berninijev (1623), baročni kipar (Italija)

Ikonografija: vrti pračo, je oblečen v draperijo

Ikonologija: oblečen, ker se odraža z igro svetlobe in sence, draperija dopušča večje odstopa

je v gibanju, ker v baroku prevladuje gibanje, veže prostor.

Kip - absoluten prostor (tam, kjer stoji)

- relativen prostor (vse, kar je vključeno zraven)

Motiv - kar slika prikazuje in je direktno po nečem slikano

Snov - kar slika prikazuje in je bolj abstraktno (mitološko, literarno)

motivi: - portret, akt

točno določen človek	figura:	<ul style="list-style-type: none">• žanri (prizori iz vsakdanjega življenja)<ul style="list-style-type: none">• mitološka podoba• zgodovinska podoba• religiozna podoba• alegorija ali pripodoba (abstrakten pojem upodobljen: letni časi so ljudje), alegorija pravice, ognja
----------------------	---------	---

- Alegorija: francoski romantik: Dalacroix, Svoboda vodi ljudstvo
- Alegorija umetnosti: Prešernova muza
- Vodnjak treh kranjskih rek - alegorična podoba

Akt

Willendorfska Venera - iz apnenca pobarvanega z rdečo kredo:

- v arhaični dobi Grčije: veliki kamniti kipi - samo mladeniči (goli)

- v klasični dobi Grčije: še ni ženskih aktov, samo en polakt

- v poklasični dobi Grčije: Praksiteles: prvi izkleše prvi ženski akt v dobi Grčije - Knidska Afrodita

- v srednjem veku izgine akt za več kot 1000 let, akt dovoljen samo: Adam in Eva, pogubljeni grešniki v peklu

- v renesansi (prvi: Donnatelov David) se telo občuduje - veliko aktov

Ingres, Jean Auguste Dominique , Akt "Grande Odalisque"

Portreti - upodobitve točno določene osebe

Rembrant: The night watch - skupinski portret

Goya: kraljeva družina Karla IV. - družinski portret (Goya je bil dvorni slikar na španskem dvoru - upodablja tudi družbeni položaj - značilno za reprezentativni portret)

Gericault (začetnik romantike v slikarstvu), ki je sicer povezana s potopom ladje Meduze, ko so ljudje spoznali grozo v notranjosti človeka

Pokrajina

- kot glavni motiv se pojavi šele v 17. stoletju, kot ozadje tudi prej (brez osvetljave, vremena - le šablona)
- izjema v renesansi (Giorgion - nevihta), ima otožno razpoloženje in je osvetljena
- Štafažne figurice - ljudje na slikah pokrajin, ki so služile za nekakšno pretvezo, da so ljudje risali pokrajino (po uveljavitvi pokrajine)
- široki pogledi na cela mesta ali na gorske masive PANORAME (Pogled na delf: Vermeer)

- VEDUTA: ozki, omejeni pogledi na ulico, trg, vrste hiš (France Kralj: Pred pošto v Ljubljani, Rihard Jakopič: Križanke, Ivan Grohar: Škofja Loka v snegu)

-MARINA - obmorska krajina (Monet: Vzhajajoče sonce, impresija, Turner: Ladja s sužnji)

Tihožitje

tudi šele v 17. stoletju kot samostojni motiv

Slike brez motiva

Kandisky - odšel v München, kjer se je posvetil glasbi in slikarstvu. Delal je slike, ki bi delovale samo z barvami.

1911 - prva njegova razstava **abstraktne umetnosti** "Slika je ploskev pokrita z barvami in linijami"

Teozotija (duhovna smer) - vplivala na njegovo mišljenje (aura - energijski ovoj okrog človeka). Vsakemu razpoloženju je iskal primerno barvo - nepredmetno, abstraktno, nesimetrično slikarstvo.

Materiali, tehnika risbe

Tehnike ploskega tiska

1. Litografija

- matrica iz posebnega litografskega kamna - mehek, narezan v kvadre
- z mastno litografsko kredo narišemo risbo
- s čopičem premažemo s kislino
- s kemikalijami namažemo tako, da je vidna le kreda
- lahko tudi litografija s tušem (bolj lahkotno)

2. Sitotisk (svilotisk, sevigrafija)

- do 35 let za tiskanje vzorcev blaga
- od 1960 naprej umetniška grafika
- najlonsko sito napeto na kvadratni okvir

- premažemo s fotografsko emulzijo v temi (sicer se strdi)
- slika na prozorni papir (celuloid)
- položimo na sito, ki je premazano z emulzijo in osvetlimo (kjer svetloba pride do sita se bo strdila, kjer pa svetloba ne pride skozi ostane mehka)
- speremo z močnim curkom vode
- prelijemo z barvo, spodaj je papir

3. Monotipija - grafika, ki zmore en sam odtis.

vsaka grafika, kjer prva ni več enaka drugi

Dela se jo na različne načine:

- oljne barve na ploskev - odtisneš
- steklo namažemo s slikarsko barvo

Slikarske tehnike

1. Akvarel:

- akvarelne barve so zmes: pigment + vodoodporno topilo
- slika se na akvarelski papir (tudi navadni risalni list)
- uporablja se veliko vode
- bela barva se ne uporablja (svetli se z vodo, bele lise so nepobarvane)
- je svetel in deluje lahko, prosojno (riše se hitro)
- lahko se slika na moker papir (barve se prelivajo) ali na suh papir (barve se ne prelivajo)

2. Gvaš:

- plakarna tempera = gvaš barva
- nanaša se na papir, karton v debelih barvnih nanosih s čopičem in včasih s slikarskimi lopatkami
- pred nanosom se mešajo z belo (lepši učinek)

3. Tempera:

- prava tempera: barvilo + organska snov za vezivo (mleko, jajčni rumenjak)
- slika se počasi in previdno na les ali steno
- tanki barvni nanosi in se lahko nanaša eden na drugega, tako sijejo barve ena skozi drugo

4. Oljne barve:

- na prehodu iz srednjega veka v renesanso
- mojster iz Flemala izumi nove barve - oljne barve: pigmenti + lanena olja
- lahko se niansira, dobi lazure, lahko debelejši nanos, da se popravlja
- grundirano (podloženo) platno ali les
- slabe lastnosti: z leti precej potemnijo, sušijo se zelo počasi (nekaj dni) - Mona Lisa slikana 4 leta (zaradi številnih lazur)

5. Akrilne barve:

- takoj suhe in se ne spreminjajo

6. Freska:

- **al secco:**

- bolj kratkotrajen
- tehnično ni tako zahteven
- **al fresco:**
 - na vlažen omet
 - zelo trajen

7. Evkavstika:

- Kepa voska in pigmenta. Vosek nad gorilnikom topi barve. Z lopato se nanese na podlago + železna palčka, ki žari in gre po barvah, da se sprimejo.

8. Vitraj:

- Slika na steklo - okno.
- steklo + svinec
- Chanties (katedrala)

9. Mozaik:

- iz barvnih kamenčkov sestavljena slika
- v Rimski umetnosti - marmor
- starokrščanska umetnost - moransko steklo - bolj žive barve
- naredi se karton, nato se pogrne po tleh in se prostorčke med kamenčki zalije z lepilom. Nato se opere in karton zbrusi dol. Potem se da na steno, tla ali strop

10. Tapiserija:

- največ v srednjem veku
- na poseben način tkane stenske preproge
- v banki pri Maximarketu so še vedno - dela najbolj uglednih slovenskih slikarjev

11. Pastel:

- bolj podobna risarski tehniki
- krede zelo rahle - pigment + zlepljen rahel prah
- riše se na barvni karton, ki se zaščiti
- Ludvig Pandur - Mariborčan - dober v pastelu

Kiparske tehnike

1. material je zelo pomemben - še bolj pomemben kot pri slikarstvu, material pogojuje obliko in ima majhen repertuar možnih oblik
2. staro tradicionalno kiparstvo (pred 20. stoletjem) sta obstajali 2 glavni metodi dela:
 - z odvzemanjem materiala - trden, kompakten (klesanje - skulptura)
 - z odvzemanjem in gnetenjem (gnetljiv material - glina, ki ga nanašamo na ogrodje) (modeliranje - plastika)

preden žgemo damo dol z ogrodja, ker se ta skrči (10 - 14%) in pri temperaturi 1000 do 1800 stopinj žgemo. Barva glin je odvisna od temperature žganja in kemične sestave glin same.

Žgana glina- Terra-cotta:

barve od bele - rumene - oker - rdeče - temno vijolične - sive do črne

Nadalje jo lahko prebarvamo z mineralnimi barvami - glazura. Nato še enkrat žgemo v peči (1200 - 1800 stopinj) in dobimo glazirano keramiko.

Glinaste kipe lahko odlijemo v kak drug material in dobimo kalup - negativ kipa. Kiparji sami ne odlijejo takoj v bronu. Najprej odlijejo v mavec, nato pa mavec odnesejo k livarju, da naredi bronast odlitek.

Ogrodje, na katerem naredimo plastiko:

- razdelimo na pol s ploščicami
- naneseemo nanj 1 cm mavca
- pol gre lahko dol, drugo polovico vzamemo ven
- kalup premažemo s kalijevim milom, da se z mavcem ne sprime
- nato vanj vlijemo še en mavec

za brom največkrat tehnika izgubljenega voska:

kip: jedro iz šamotne gline, čez vosek naredimo negativ vanj vlijemo brom, da se vosek stopi, potem pa po kanalčkih odlijemo cizeliranje: popravljanje podrobnosti bromovih odlitkov. Danes največkrat tega ne delajo sledovi orodja v materialu, sledovi roke - **faktura** - ta se s **cizeliranjem** uniči.

Te tehnike so že zelo stare - stara kamena doba (Willendorfska Venera, žgana glina, kosti)

Bromovi odlitki - v bronasti dobi.

Danes so te tehnike le bolj enostavne, bolj popolne, zanje pa obstajajo boljši pripomočki.

[Slike, ki smo si jih pogledali](#)